Konstitutionsutskottets betänkande

1982/83:25

om vissa riksdagsfrågor

I detta betänkande behandlas följande frågor som tagits upp i de angivna motionerna:

1. Tidpunkten för riksmötets avslutande – 1981/82:488
2. Kallelse till utskottssammanträde – 1981/82:691
3. Samlade voteringar – 1981/82:888
4. Riksmötets öppnande – 1982/83:156, 190 och 272.

Motionerna under punkterna 1–3 har behandlats av utskottets arbetsgrupp för riksdagsfrågor.

1. Tidpunkten för riksmötets avslutande

Motionen

I motion 1981/82:488 av Sture Palm (s) yrkas att riksdagen med upphävande av tilläggsbestämmelsen 1.4.1 antar följande ändrade lydelse av 1 kap. 4 § riksdagsordningen:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Lagtima riksmöte som har inletts under augusti, september eller oktober skall avslutas senast den *31 maj* följande år. *Riksdagen kan om synnerliga skäl föreligger förlänga riksmötet, dock längst till och med den 15 juni.* Annat riksmöte pågår så länge riksdagen finner det nödvändigt. Har yrkande väckts om folkomröstning i grundlagfråga, skall, utan hinder av vad nu har sagts, riksmöte pågå till dess yrkandet har prövats. Riksmöte avslutas senast när nästa lagtima riksmöte skall börja.	Lagtima riksmöte som har inletts under augusti, september eller oktober skall avslutas senast den *15 juni* följande år. Annat riksmöte pågår så länge riksdagen finner det nödvändigt. Har yrkande väckts om folkomröstning i grundlagfråga, skall, utan hinder av vad nu har sagts, riksmöte pågå till dess yrkandet har prövats. Riksmöte avslutas senast när nästa lagtima riksmöte skall börja.

Har regeringen – – – med kammaren.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982.

Motionären anför att alla riksmöten sedan riksdagsordningens ikraftträdande har avslutats i juni. Från finansutskottets sida har enligt motionären vid flera tillfällen uttalats att så länge som regeringen inte avlämnar kompletteringspropositionen tidigare än någon av de sista dagarna i april är det inte möjligt för utskottet att hinna bereda ärendet för avgörande i kammaren före maj månads utgång.

Motionären anser att de synnerliga skäl som förutsatts för att riksmöte skall få pågå in i juni månad har betänkligt urholkats. Eftersom det är allmänt otillfredsställande att lagregler inte kan tillämpas efter sitt syfte och då någon återgång till att avsluta riksmöte i maj inte synes praktiskt möjlig bör lagen ändras.

Gällande regler

Enligt RO 1:4 skall lagtima riksmöte, som har inletts under augusti, september eller oktober, avslutas senast den 31 maj följande år. Riksdagen kan om synnerliga skäl föreligger förlänga riksmötet, dock längst t. o. m. den 15 juni.

Enligt tilläggsbestämmelse 1.4.1 skall talmanskonferensen yttra sig till riksdagen över fråga om förlängning till dag efter den 31 maj av riksmöte som har inletts under augusti, september eller oktober.

Några motivuttalanden om innebörden av begreppet "synnerliga skäl" i detta sammanhang finns inte.

2. Kallelse till sammanträde med riksdagens utskott

Motionen

I motion 1981/82:691 av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) hemställs att riksdagen beslutar att tilläggsbestämmelsen 4.11.1 riksdagsordningen från den 1 juli 1982 skall ha följande såsom *Motionärernas förslag* betecknade lydelse:

Nuvarande lydelse	*Motionärernas förslag*
Utskott sammanträder – – – – – – av talmannen.	
Personlig kallelse skall utgå till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelse *bör om möjligt anslås i riksdagens lokaler senast klockan 18 dagen före sammanträdet och införas i en eller flera dagliga tidningar.*	Personlig kallelse skall utgå till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelse *skall anslås i riksdagens lokaler, om möjligt före klockan 18 dagen före sammanträdet.*

I motiveringen anför motionärerna att formkraven för kallelse till riksdagssammanträden och sammanträden med riksdagens utskott har växlat. Den nuvarande föreskriften innebär att personlig kallelse till utskottssammanträde är ovillkorlig men att kallelse dessutom bör anslås i riksdagens lokaler och annonseras i en eller flera dagliga tidningar. Med hänsyn till att utskottens sammanträden inte är offentliga borde egentligen endast personlig kallelse vara erforderlig. Då dessutom kostnaderna för riksdagens annonsering är betydande – ca 270 000 kr. för år 1981 – och merkostnaden för utskottssammanträdena uppskattas till omkring hälften

bör riksdagen upphöra med annonsering av utskottssammanträden. Av hänsyn till informationsbehovet inom riksdagshuset föreslås dock vidare att kravet på anslag av utskottssammanträden skärps.

Yttrande från riksdagens förvaltningskontor

Förvaltningskontoret (förvaltningsstyrelsens direktion) har avgivit yttrande över motionen. Av detta framgår att de sammanlagda kostnaderna för annonser om kammarsammanträden och utskottssammanträden m. m. under budgetåret 1981/82 uppgick till 366 000 kr. varav minst 80 % eller 290 000 kr. beräknas vara hänförliga till sammanträden med utskotten och andra organ till vilka allmänheten inte har tillträde. Som annonsorgan anlitas Aftonbladet, Dagens Nyheter, Expressen, Ny Dag, Stockholms Tidningen och Svenska Dagbladet.

Direktionen anför vidare följande:

Direktionen delar motionärernas uppfattning och vill därutöver föreslå att annonseringen upphör av samtliga sammanträden som inte är offentliga med olika riksdagsorgan. I praktiken innebär detta att endast kammarens sammanträden kommer att annonseras.

Såsom motionärerna anför torde inte annonseringen av sammanträden fylla något egentligt praktiskt behov. Annonserna är för övrigt behäftade med den osäkerheten att sammanträden som sätts ut med kort varsel av tekniska skäl inte kommer med. Ledamöterna kan alltså inte fullt ut lita på annonserna utan måste utgå från den personliga kallelsen.

Det har stundom anförts att annonseringen av utskottssammanträden är motiverad av det skälet att den visar på aktiviteter i riksdagshuset. Det är otvivelaktigt så att riksdagen har skäl att på olika sätt informera om sin verksamhet. Enligt direktionens uppfattning är den aktuella annonseringen av sammanträden med utskott och andra organ ett mindre effektivt sätt att tillgodose detta, särskilt med hänsyn till de stora kostnader som är förenade med annonserna. De resurser som frigörs om annonseringen upphör ger ökat utrymme för andra och mera adekvata insatser för att förbättra informationen om riksdagsarbetet. Exempelvis kan man tänka sig att bygga ut informationen om kammarens sammanträden med att oftare än i dag är fallet ange viktigare ärenden som skall behandlas.

Utöver det anförda bör framhållas att annonskostnaderna ökat markant. Inom förvaltningen har man sökt möta detta bl. a. genom att själv administrera annonseringen, vilket på årsbasis beräknas ge en besparing av ca 60 000 kr. Detta till trots finns det anledning räkna med att kostnaderna i framtiden blir ännu högre än vad i dag är fallet.

Direktionen förordade att ändringen bör genomföras fr. o. m. riksmötet 1983/84. En ledamot var skiljaktig och förordade ikraftträdande fr. o. m. årsskiftet 1982-1983.

Yttranden från vissa utskott

I anslutning till att konstitutionsutskottet till samtliga utskott remitterat ett av riksdagens utskottskommitté avgivet betänkande om riksdagens utskott har utskotten även beretts tillfälle att yttra sig över motionen. Tre utskott har i sina yttranden uttalat sig i frågan.

Justitieutskottet har stannat för att övervägande skäl talar för ett bibehållande av den utåtriktade information om riksdagsarbetet som kungörandet i tidningarna innebär.

Arbetsmarknadsutskottet uttalar sig för att motionsförslaget bör behandlas av en inom förvaltningskontoret tillsatt arbetsgrupp för samordning av informationsinsatserna inom riksdagsförvaltningen, eftersom frågan om annonsering av utskottssammanträden enligt arbetsmarknadsutskottets mening bör bedömas mot bakgrund av de informationsinsatser som i övrigt görs samt samordnas med dessa.

Näringsutskottet anför i sitt yttrande att det inte för sin egen del finner att det skulle medföra praktiska nackdelar om den nuvarande tidningsannonseringen av utskottssammanträden upphör.

Arbetsgrupp för informationsfrågor

Inom en av förvaltningsstyrelsen tillsatt utredning övervägs f. n. vissa frågor om förvaltningskontorets organisation, bl. a. behovet av samordning av informationsinsatserna. Förvaltningsdirektören har i avvaktan på att nämnda utredning leder till praktiska resultat tillsatt en arbetsgrupp. Gruppen skall i första hand överväga informationsfrågor som har samband med överflyttningen till de nya byggnaderna. Bl. a. skall behandlas frågor om framställning av informationsmaterial om de nya lokalerna och det parlamentariska arbetet, organisation av visningar för allmänhet och specialgrupper, behov av särskilda aktiviteter för massmedia och information till ledamöter och tjänstemän.

3. Samlade voteringar

Motionen

I motion 1981/82:888 av Daniel Tarschys (fp) föreslås att riksdagen beslutar anta det i motionen framförda förslaget till ny tilläggsbestämmelse i riksdagsordningen. Denna tilläggsbestämmelse till 5 kap. 3 § RO har följande lydelse:

5.3.2 Föreligger flera betänkanden från samma utskott skall de upptagas till avgörande samtidigt, om talmannen ej bestämmer annorlunda. Flera betänkanden från olika utskott kan upptagas till avgörande samtidigt, om talmannen så bestämmer. Anteckning om att ärenden avses bli upptagna till samtidigt avgörande skall göras på föredragningslistan.

Enligt motionen fullgörs större delen av riksdagsarbetet utanför plenisalen. Detta arbete försvåras av den planlöshet som enligt motionen präglar arbetet i kammaren. Många plenidagar "punkteras" av ideliga voteringar efter korta debatter. Betänkanden från ett och samma utskott som behandlas samma dag borde kunna sammanföras till samtidigt avgörande. En särskild tilläggsbestämmelse härom bör införas i riksdagsordningen.

Försöksverksamhet

Den tidigare omnämnda arbetsgruppen inom konstitutionsutskottet beslöt den 16 december 1982 att framlägga förslag för talmanskonferensen till försöksverksamhet våren 1983 med samlad debatt i flera ärenden och därefter samtidiga voteringar i dessa ärenden. Arbetsgruppens skrivelse bifogas (*bilaga* 2).

Talmanskonferensen beslöt den 9 februari 1983 att anordna sådan försöksverksamhet under våren 1983 i enlighet med arbetsgruppens förslag. I anslutning härtill underströk talmanskonferensen angelägenheten av att utskotten i största möjliga utsträckning redovisar behandlingen av flera motioner avseende samma eller närliggande ämnen i ett enda betänkande.

4. Riksmötets öppnande

Motionerna

I motion 1982/83:156 av Sten Svensson (m) föreslås att riksdagen som sin mening ger talmanskonferensen till känna vad som i motionen anförts om att främja tillkomsten av en musikkomposition särskilt avsedd att uppföras vid riksmötets öppnande.

Enligt motionen bör en kompositionstävling utlysas bland nutida svenska tonsättare. Målsättningen skall vara att få fram ett lämpligt orkesterverk – en festouvertyr, paradmarsch eller liknande – som under en längre tidsperiod årligen kan uppföras i samband med riksmötets öppnande.

I motion 1982/83:190 av Ulla Tillander (c) och Rune Gustavsson (c) yrkas att riksdagen uttalar sig för att riksmötets öppnande anordnas i enlighet med vad som i motionen anförts.

Enligt motionen har den form för riksmötets öppnande som tillämpats under tiden vid Sergels torg med rätta kritiserats för sin torftighet. Nu gäller det att "i tiden" skapa en form för riksmötets öppnande som på ett naturligt sätt uttrycker den medvetenhet om värdet av vårt statsskick som nu är allmän. Då blir det enligt motionen också naturligt att göra såväl öppningsceremonin i riksdagen som den gudstjänst som föregår öppnandet tillgänglig för hela landet via radio och TV och inte blott för en utvald speciellt inbjuden mindre krets.

I motion 1982/83:272 av Marianne Karlsson (c) yrkas

1. att riksmötet vid början av en ny mandatperiod under högtidliga former skall öppnas i Rikssalen,

2. att riksmötet under mellanliggande år öppnas i riksdagshuset, enligt vad som i motionen anges.

Då det gamla riksdagshuset nu skall tas i bruk anser motionären det helt följdriktigt att ett högtidligt öppnande i de former som tidigare tillämpades återinförs. Det högtidliga öppnandet bör äga rum vid början av varje ny mandatperiod. Under mellanliggande år kan öppnandet ske i riksdagshuset.

Tidigare behandling m. m.

Frågan om formerna för riksdagsöppnandet har med anledning av motionsyrkanden i ämnet behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen under senare år. I samband härmed har utskottet erinrat om att det enligt bestämmelserna i riksdagsordningen (RO 1:6) ankommer på talmannen att efter samråd med vice talmännen fastställa ordningen för riksdagens öppningssammanträden samt uttalat att ceremonin normalt bör förläggas till riksdagens plenisal. Vid behandlingen av frågan hösten 1982 (KU 1982/83:14) fogade ledamöterna från moderata samlingspartiet liksom tidigare ett särskilt yttrande till betänkandet.

Med anledning av återflyttningen till Helgeandsholmen har talmannen tillsatt en kommitté för att överväga *dels* på vilket sätt byggnadskommittén skall överlämna byggnaderna till riksdagen. *dels* formerna för riksmötets öppnande i den nya plenisalen.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande några motioner i riksdagsfrågor som väckts under de allmänna motionstiderna 1982 och 1983. Alla motioner utom de som gäller riksmötets öppnande har beretts av den arbetsgrupp rörande riksdagens arbetsförhållanden som utskottet tillsatte hösten 1979. Ledamöter av arbetsgruppen är Olle Svensson (s), ordförande, Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Sven-Erik Nordin (c), Karin Ahrland (fp) och Nils Berndtson (vpk). I arbetsgruppen ingår även biträdande kammarsekreteraren Bengt Törnell.

Motion 1981/82:488 av Sture Palm (s) behandlar *tidpunkten för riksmötets avslutande*. Enligt RO 1:4 skall lagtima riksmöte som har inletts under augusti, september eller oktober avslutas senast den 31 maj följande år. Riksdagen kan om synnerligt skäl föreligger förlänga riksmötet, dock längst t. o. m. den 15 juni. Talmanskonferensen skall enligt tilläggsbestämmelsen 1.4.1 yttra sig om förlängning av riksmöte till dag efter den 31 maj.

Motionären framhåller att alla riksmöten sedan den nuvarande riksdags-

ordningens ikraftträdande 1975 har avslutats i juni. De synnerliga skäl som förutsatts för att riksmöte skall få pågå in i juni har därför, menar motionären, betänkligt urholkats. Eftersom någon återgång till att avsluta riksmötena i maj inte förefaller motionären praktiskt möjlig, föreslår denne att reglerna ändras så att riksmöte får pågå efter den 31 maj men längst t. o. m. den 15 juni utan att riksdagen efter hörande av talmanskonferensen måste särskilt besluta härom.

Enligt utskottets uppfattning bör det alltjämt vara en strävan att avsluta riksmötena före utgången av maj månad. Denna strävan har stöd i de regler som motionären vill ändra. Utskottet avstyrker därför motionen.

Formerna för *kallelse till utskottssammanträde* tas upp i motion 1981/82:691 av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp). Enligt RO:s tilläggsbestämmelse 4.11.1 skall personlig kallelse utgå till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelse bör också om möjligt anslås i riksdagens lokaler senast klockan 18 dagen före sammanträdet och införas i en eller flera dagliga tidningar.

Enligt motionären är annonseringen av utskottssammanträde onödig, eftersom alla ledamöter och suppleanter kallas personligen. Dessutom är kostnaderna för denna annonsering betydande. Av hänsyn till informationsbehovet inom riksdagshuset föreslås dock i motionen att kravet på att anslå utskottssammanträde skärps, så att kallelse alltid anslås i riksdagens lokaler, om möjligt före klockan 18 dagen före sammanträdet.

Förvaltningskontoret (förvaltningsstyrelsens direktion) framhåller i yttrande över motionen att de sammanlagda kostnaderna för annonser om kammarsammanträden och utskottssammanträden m. m. under budgetåret 1981/82 uppgick till 366 000 kr. varav minst 80 % eller 290 000 kr. beräknas vara hänförliga till sammanträden med utskotten och andra organ till vilka allmänheten inte har tillträde. Direktionen delar motionärernas uppfattning och föreslår därutöver att annonseringen upphör av samtliga sammanträden som inte är offentliga. Direktionen förordar att ändringen bör genomföras fr. o. m. riksmötet 1983/84.

Motionen har också remitterats till samtliga övriga utskott i samband med att utskotten har beretts tillfälle att yttra sig över riksdagens utskottskommittés förslag (förs. 1981/82:22). Av de tre utskott som har uttalat sig i frågan anser justitieutskottet att den utåtriktade information om riksdagsarbetet som kungörandet i tidningarna innebär bör bibehållas. Enligt arbetsmarknadsutskottet bör motionsförslaget bedömas av en inom förvaltningskontoret tillsatt arbetsgrupp för samordning av informationsinsatserna inom riksdagsförvaltningen. Näringsutskottet anser att det inte skulle medföra några praktiska nackdelar om den nuvarande tidningsannonseringen av utskottssammanträdena upphör.

Utskottet gör följande bedömning.

Som framgår av förvaltningskontorets yttrande innebär ett slopande av tidningsannonseringen av kallelser till utskottens och vissa andra riksdags-

organs sammanträden en årlig besparing om nära 300 000 kr. Eftersom det gäller sammanträden till vilka allmänheten inte har tillträde och som ledamöterna både kallas personligen till och får kännedom om genom anslag i riksdagens lokaler är tidningsannonsering inte erforderlig. Annonseringen innebär dock att allmänheten får reda på när de olika riksdagsutskotten sammanträder vilket i och för sig är av värde. Det kan nämnas att av annonserna – måndagar och onsdagar – framgår att uppgift om ytterligare information om riksdagsarbetet kan erhållas genom den automatiska telefonsvararen hos riksdagens informationstjänst och vidare uppgift om var riksdagstrycket finns att köpa. Denna information är enligt utskottet självfallet värdefull. Det bör dock enligt utskottet finnas förutsättningar att genom omläggning av annonseringen göra vissa besparingar och samtidigt behålla en del av informationsvärdet. Detta skulle kunna ske *dels* genom att i riksdagsannonserna – i vart fall en gång per vecka – ange att utskotten sammanträder normalt tisdagar och torsdagar, *dels* genom att i den automatiska telefonsvararen lämnas information härom samt att sammanträdena ej är öppna för allmänheten. I likhet med förvaltningskontoret finner utskottet att de resurser som frigörs genom en omläggning skulle öka utrymmet för andra informationsinsatser t. ex. genom en utbyggnad av informationen om kammarens sammanträden med uppgifter om när större viktigare ärenden skall behandlas.

Med anledning av motionen föreslår således utskottet att reglerna för kallelse till utskottssammanträde ändras så att tidningsannonseringen avskaffas. Någon annan ändring i kallelseförfarandet är enligt utskottet inte påkallad. Lagförslag finns i *bilaga 1*. Samtidigt föreslår utskottet att riksdagens förvaltningsstyrelse ges till känna vad utskottet anfört beträffande tidningsannonsering om sammanträden i riksdagen.

Enligt motion 1981/82:888 av Daniel Tarschys (fp) bör *samlad votering* anordnas av betänkanden från samma utskott som upptas till behandling vid ett och samma kammarsammanträde. Härigenom skulle enligt motionären det riksdagsarbete som fullgörs utanför plenisalen inte i så stor utsträckning som f. n. splittras av voteringar efter korta debatter.

Den tidigare omnämnda arbetsgruppen inom konstitutionsutskottet framlade i december 1982 förslag om försöksverksamhet våren 1983 med samlad debatt i flera ärenden och därefter samtidiga voteringar i dessa ärenden. Förslaget som i sin helhet bifogas betänkandet *(bilaga 2)* innebär att två eller flera betänkanden från ett visst utskott, som på kammarens föredragningslista är uppförda i en följd, debatteras i tur och ordning precis som nu. Besluten (omröstningarna) följer emellertid inte förrän samtliga betänkanden är slutdebatterade. Samma ordning kan enligt förslaget tillämpas i fråga om betänkanden i närliggande ämnen från skilda utskott som följer efter varandra på föredragningslistan. När samtidiga voteringar skall äga rum bör anteckning därom ske på föredragningslistan.

Talmanskonferensen beslöt den 9 februari 1983 att anordna försöksverk-

samhet i enlighet med arbetsgruppens förslag. I anslutning härtill underströk talmanskonferensen angelägenheten av att utskottet i största möjliga utsträckning redovisar behandlingen av flera motioner avseende samma eller närliggande ämnen i ett enda betänkande.

En ordning av i princip samma slag som den som motionären har föreslagit kommer alltså att försöksvis prövas under våren 1983. Utskottet föreslår att motionen förklaras besvarad med detta.

Frågor som avser *riksmötets öppnande* behandlas i motionerna 1982/83:156 av Sten Svensson (m), 1982/83:190 av Ulla Tillander (c) och Rune Gustavsson (c) samt 1982/83:272 av Marianne Karlsson (c). Enligt motion 156 bör en kompositionstävling utlysas bland svenska tonsättare för att få fram ett lämpligt orkesterverk som under en längre tidsperiod årligen kan uppföras i samband med riksmötets öppnande. I motion 190 anförs bl. a. att man bör skapa en form för riksmötets öppnande som på ett naturligt sätt uttrycker den medvetenhet om värdet av vårt statsskick som nu är allmän. Enligt motion 272 skall riksmötet vid början av en ny mandatperiod öppnas i rikssalen och under mellanliggande år i riksdagshuset.

Frågan om formerna för riksdagsöppnandet har med anledning av motionsyrkanden i ämnet behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen under senare år. I samband härmed har utskottet erinrat om att det enligt bestämmelserna i riksdagsordningen (RO 1:6) ankommer på talmannen att efter samråd med vice talmännen fastställa ordningen för riksdagens öppningssammanträden. Utskottet har också uttalat att ceremonin normalt bör förläggas till riksdagens plenisal. Önskemål om att öppningsceremonin skall äga rum i samma former som före 1975 har avvisats.

Utskottet vidhåller sin tidigare ståndpunkt i denna fråga. Utskottet vill tillägga att talmannen med anledning av återflyttningen till Helgeandsholmen har tillsatt en kommitté för att överväga formerna för riksmötets öppnande i den nya plenisalen. Kommittén behandlar bl. a. musikinslagen i samband med öppningsceremonin. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna.

Utskottet hemställer

1. beträffande *tidpunkten för riksmötets avslutande*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:488,
2. beträffande *kallelse till utskottssammanträde*
   a) att riksdagen med anledning av motion 1981/82:691 antar det i *bilaga 1* intagna lagförslaget,
   b) att riksdagen som sin mening ger riksdagens förvaltningsstyrelse till känna vad utskottet anfört,
3. beträffande *samlade voteringar*
   att riksdagen förklarar motion 1981/82:888 besvarad med vad utskottet anfört,

4. beträffande *riksmötets öppnande*
att riksdagen avslår motionerna 1982/83:156, 190 och 272.

Stockholm den 15 mars 1983

På konstitutionsutskottets vägnar
OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Kerstin Nilsson (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Sture Thun (s), Karin Ahrland (fp), Nils Berndtson (vpk), Ove Eriksson (m), Ingvar Björk* (s), Elisabeth Granath (c) och Inger Koch* (m).

* Ej närvarande vid justeringen.

Särskilt yttrande

beträffande **riksmötets öppnande**

Anders Björck (m), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Ove Eriksson (m) och Inger Koch (m) anför:

I samband med behandlingen av motion 1981/82:1157 angående riksmötets öppnande avgav utskottets moderata ledamöter ett särskilt yttrande till KU 1982/83:14 i vilket vi uttalade oss till förmån för en i fråga om såväl det sakliga innehållet som den yttre formen värdigare ceremoni än den som hittills ägt rum i det provisoriska riksdagshuset. Frågan om öppnandet av 1983/84 års riksmöte i samband med invigningen av riksbyggnaden är f. n. föremål för utredning under talmannens ordförandeskap. Oavsett hur man kommer att förfara i detta speciella fall vidhåller vi de allmänna synpunkter och önskemål som angavs i det ifrågavarande särskilda yttrandet.

Bilaga 1

Förslag till

Lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att tilläggsbestämmelsen 4.11.1 riksdagsordningen[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4.11.1	
Utskott sammanträder första gången på kallelse av talmannen inom två dagar efter valet. Därefter sammanträder utskottet på kallelse av ordföranden. För ändamål som sägs i 9 kap. 4 § regeringsformen kan finansutskottet sammankallas också på begäran av regeringen. För ändamål som sägs i 8 kap. 6 § regeringsformen sammankallas finans- och skatteutskotten första gången på begäran av regeringen. Skall utskott enligt vad nu sagts sammankallas på regeringens begäran, utfärdas kallelsen av talmannen.	
Personlig kallelse skall utgå till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelse bör om möjligt anslås i riksdagens lokaler senast klockan 18 dagen före sammanträdet *och införas i en eller flera dagliga tidningar.*	Personlig kallelse skall utgå till samtliga ledamöter och suppleanter. Kallelse bör om möjligt anslås i riksdagens lokaler senast klockan 18 dagen före sammanträdet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

[1] Riksdagsordningen omtryckt 1983:86.

Bilaga 2

KONSTITUTIONSUTSKOTTET

FÖRSLAG
1982-12-16

Arbetsgruppen för riksdagsfrågor

Talmanskonferensen

Förslag om samlad debatt och samtidiga voteringar i flera ärenden

I enlighet med riksdagens beslut den 13 december 1979 med anledning av konstitutionsutskottets betänkande om motioner i författningsfrågor m. m. har utskottet tillsatt en arbetsgrupp rörande riksdagens arbetsförhållanden. Inga särskilda direktiv har utfärdats för arbetsgruppen.

I skrivelse till talmanskonferensen den 5 november 1980 behandlade arbetsgruppen olika förslag som syftade till att förbättra arbetsförhållandena i kammaren. Arbetsgruppen uttalade då sin avsikt att fortsätta sin verksamhet. Vid konstitutionsutskottets sammanträde den 26 oktober 1982 utsågs till ledamöter av arbetsgruppen Olle Svensson (s), ordförande, Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Sven-Erik Nordin (c), Karin Ahrland (fp) och Nils Berndtson (vpk). I arbetsgruppen ingår även biträdande kammarsekreteraren Bengt Törnell.

Arbetsgruppen får härmed framlägga förslag till försöksverksamhet våren 1983 med samlad debatt i flera ärenden och därefter samtidiga voteringar i dessa ärenden enligt en modell som närmare utvecklas i den bifogade rapporten.

Stockholm den 16 december 1982

På arbetsgruppens vägnar
Olle Svensson

Magnus Isberg

I skrivelse till talmanskonferensen den 5 november 1980 tog arbetsgruppen upp frågan om gemensam debatt i flera ärenden och därefter samtidig votering i dessa ärenden. Arbetsgruppen pekade på olika möjligheter att åstadkomma en sådan samordning. En praktisk form som redan tillämpades i vissa fall var att utskotten i ett och samma betänkande sammanför olika ärenden och att dessa debatteras i tur och ordning för att sedan avgöras efter gemensam votering. Vidare erinrades om att två eller flera betänkanden som rör näraliggande frågor enligt etablerad praxis brukar upptas till gemensam behandling i kammaren. Först sedan överläggningarna i samtliga ärenden avslutats sker voteringarna.

Enligt arbetsgruppens mening talade praktiska skäl även för att flera sammanhängande betänkanden skall kunna upptas till avgörande samtidigt även om separat överläggning hållits om varje betänkande för sig. Med sammanhängande betänkanden avsågs betänkanden från ett och samma utskott eller betänkanden som i övrigt har nära anknytning till varandra. För en sådan ordning borde enligt arbetsgruppen förutsättas att anteckning har gjorts i kammarens föredragningslista. Den nya ordningen borde förankras i RO genom en tilläggsbestämmelse till RO 5 kap. 3 §.

Vid remissbehandlingen föranledde förslagen inte någon erinran från de flesta håll. Några (vpk, riksdagsjournalisterna, kammarkansliet) varnade dock för riskerna med att skilja debatt och beslut åt.

Talmanskonferensen beslöt den 27 november 1980 att vid planeringen av kammardebatterna skulle de synpunkter beaktas som arbetsgruppen anfört beträffande samordning av debatter och voteringar.

Arbetsgruppen har företagit en undersökning av kammararbetet m. m. höstarna 1980 och 1981 för att se om talmanskonferensens rekommendation har haft någon effekt. Undersökningen har först och främst avsett att belysa om någon förändring inträffat i den tid som förflyter mellan två omröstningar i kammaren. Undersökningen visar att splittringen av arbetsplena i stället för att minska snarast ökade mellan höstarna 1980 och 1981. Något förenklat kan sägas att antalet korta debatter ökade medan de längre minskade i antal. Gemensam överläggning om två eller flera utskottsbetänkanden ägde hösten 1980 rum vid två tillfällen, hösten 1981 vid tre tillfällen. En genomgång har också gjorts av antalet "motionspaket" från utskotten. Om man som ett sådant paket räknar betänkanden som endast behandlar motioner till ett antal av fem eller fler, avgav utskotten hösten 1980 och 1981 lika många, nämligen 23.

Enligt arbetsgruppens mening är ledamöternas arbetsförhållanden vid arbetsplenum i kammaren alltjämt klart otillfredsställande. Arbetsgruppen vill därför på nytt ta upp frågan om ökad samordning i kammarens behandling av olika ärenden.

Arbetsgruppen anser det i och för sig angeläget att utskotten i än större utsträckning strävar efter att föra ihop närliggande ämnen i ett och samma betänkande och att gemensamma debatter anordnas där detta anses möjligt.

Men arbetsgruppen vill främst uppehålla sig vid möjligheten att anordna samtidiga voteringar om olika betänkanden där överläggning har hållits om varje betänkande för sig.

Den ordning som arbetsgruppen vill föreslå att riksdagen försöksvis prövar våren 1983 skulle innebära att två eller flera betänkanden från ett visst utskott, som på kammarens föredragningslista är uppförda i en följd, skulle debatteras i tur och ordning precis som nu. Besluten (omröstningarna) skulle emellertid inte följa förrän samtliga dessa betänkanden är slutdebatterade. Samma ordning skulle kunna tillämpas i fråga om betänkanden i närliggande ämnen från skilda utskott som följer efter varandra på föredragningslistan. När samtidiga voteringar skall äga rum bör anteckning därom ske på föredragningslistan.

Den föreslagna ordningen överensstämmer i fråga om debattens uppläggning med vad som redan tillämpas vid kammarbehandlingen av konstitutionsutskottets granskningsbetänkanden. Skillnaden består i att det i sistnämnda fallet rör sig om skilda frågor i *samma* betänkande medan förslaget avser skilda frågor i *olika* betänkanden.

Arbetsgruppen vill betona att systemet med samtidiga voteringar inte automatiskt skall tillämpas då flera betänkanden från samma utskott är upptagna på kammarens föredragningslista. Enligt arbetsgruppens mening är det framför allt två omständigheter som bör tillmätas vikt vid avgörandet av denna fråga. Den ena är riksdagsledamöternas behov att även under plenidagar kunna ägna längre, sammanhängande tid åt annan verksamhet i riksdagen. Den andra omständigheten är intresset från riksdag, regering och allmänhet att beslutet i ett ärende fattas så snart som möjligt, dvs. i omedelbar anslutning till debatten. I fall då detta intresse är starkt bör besluten inte vänta tills ett eller flera andra ärenden är slutdebatterade. I andra fall då intresset av att hålla ihop debatt och beslut inte är lika stort, bör man genom att sammanföra voteringar eftersträva uppehåll mellan omröstningstillfällena på minst en timme.

Initiativ till att anordna samtidiga voteringar rörande ett antal betänkanden bör i första hand tas av det eller de utskott som berörs. Men även talmannen bör kunna ta upp frågan till diskussion med berörda utskott om han vid planläggningen av kammarens arbete finner att vissa ärenden eller vissa grupper av ärenden lämpligen bör avgöras vid samtidiga voteringar.

För att underlätta för talmannen att i föredragningslistan sammanföra ärenden för samtidiga voteringar bör nuvarande ordning varigenom talmannen alltid inför kammaren tillkännager omflyttningar på föredragningslistan till ett följande plenum slopas. Någon föreskrift om att ett sadant tillkännagivande skall ske finns inte. För ledamöterna torde det i allmänhet vara viktigast att få veta vilket ärende som inleder ett arbetsplenum. Tillkännagivandet kunde i fortsättningen begränsas till denna upplysning.

I *bilaga* ges exempel från några aktuella plenidagar (24/11, 1/12 och 2/12 1982) pa vad en omläggning skulle kunna medföra om man för enkelhets

skull antar att omröstning äger rum först när överläggningen om varje utskotts samtliga betänkanden är avslutad. I exemplen redovisas varje debatterat ärende, debattidens längd, huruvida debatten följdes av omröstning samt tiden mellan två omröstningar enligt nuvarande ordning. Vidare anges hur lång tid som skulle förflyta mellan två voteringar efter en omläggning. Härvid har antagits att debattiden inte skulle påverkas av en sådan omläggning.

Som framgår av bilagan skulle en uppsamling av voteringarna enligt denna modell innebära att antalet voteringstillfällen reduceras från 25 till 15. Vidare skulle den tid som förflyter mellan två omröstningar i endast ett fall understiga 40 minuter. Under de aktuella dagarna inträffade omröstningar med kortare intervaller än 40 minuter i 12 fall. Slutligen skulle kammarens totala sammanträdestid under dessa tre dagar minska med den tid som åtgick för att samla ledamöterna till de 10 voteringar som fallit bort, dvs. ca 40 minuter.

Kan denna form av samtidiga voteringar införas utan ändring i riksdagsordningen? Utgångspunkten för arbetsgruppens resonemang har varit att överläggningen om flera betänkanden utan "uppehåll" för beslut är att betrakta som en form av gemensam debatt.

Något uttryckligt stadgande om gemensamma debatter finns emellertid inte i RO. I praxis har det dock länge ansetts möjligt att anordna gemensamma debatter.

Enligt RO 2:15 bestäms talarordningen mellan förhandsanmälda talare av talmannen. De som begär ordet under överläggningen yttrar sig i den ordning de har anmält sig.

Beträffande de förhandsanmälda talarna står det alltså talmannen fritt att organisera talarlistan på det sätt som han finner lämpligast. Talmannen skulle alltså kunna uppföra talarna (ev. samma talare flera gånger) i den ordning som utskottsbetänkandena skall avhandlas i den gemensamma debatten.

Ett problem uppstår emellertid med dem som begär ordet under överläggningen om ett av betänkandena. Dessa talare måste med nuvarande regler upptas sist dvs. efter samtliga förhandsanmälda talare. Utan ändring eller tillägg till RO borde dock, om partierna blir eniga om detta i talmanskonferensen, en ordning kunna prövas enligt vilken under överläggningen anmälda talare får bryta talarordningen mellan de förhandsanmälda talarna.

En försöksverksamhet med samlad debatt i flera ärenden och därefter samtidiga voteringar i dessa ärenden skulle i så fall utan regeländringar kunna äga rum under våren 1983.

Bilaga till arbetsgruppens skrivelse

Några exempel på debattider och tider mellan två omröstningar

Ex. 1 Kammarens sammanträde den 24 november 1982

		Debatt-tid (min.)	Vot. (V)	Tid mellan två omröstningar För närvarande (min.)	Samtidig votering (min.)
Lagutskottets betänkanden					
1982/83:2	Lagreglering av ideella föreningar	16	V	16	
1982/83:3	Lagstiftningen rörande onykterhet i trafik till sjöss	18			
1982/83:8	Vissa bostadsfrågor	7			41
Utrikesutskottets betänkanden					
1982/83:1	Främjande av mänskliga rättigheter	24	V	49	
1982/83:2	Situationen i Centralamerika, Uruguay och Chile	69	V	69	
1982/83:3	Åtgärder mot militärregimen i Turkiet	16	V	16	
1982/83:4	Kurdernas situation	13	V	13	147
Socialförsäkringsutskottets betänkanden					
1982/83:3	Socialförsäkringsförmåner till missbrukare	25	V	25	
1982/83:4	Hjälpmedel till handikappade	18	V	18	43
Kulturutskottets betänkanden					
1982/83:1	Statens stöd till idrotten (förs. 1981/82:16)	23	V	23	
1982/83:4	Viss avgiftsfrihet för amatörforskare	8			31
Jordbruksutskottets betänkanden					
1982/83:1	Bokskogsodling	11			
1982/83:3	Statligt stöd åt koloniträdgårdsverksamheten	11			
Näringsutskottets betänkande					
1982/83:3	Överlåtelse av statens aktier i AB Asea-Atom till ASEA (prop. 1982/83:17)	48	V	78	70
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden					
1982/83:2	De offentligrättsliga villkoren för svenska medborgare anställda utomlands	12	V	12	
1982/83:4	Arbetsförmedling	44	V	44	
1982/83:5	Gemensam nordisk arbetsmarknad	11			67
Civilutskottets betänkande					
1982/83:4	Personalresurserna för kontrollen av arbetsgivaravgifter och källskatt (förs. 1981/82:20)	11			

Ex. 2 Kammarens sammanträde den 1 december

		Debatt-tid (min.)	Vot. (V)	Tid mellan två omröstningar: För närvarande (min.)	Tid mellan två omröstningar: Samtidig votering (min.)
Konstitutionsutskottets betänkanden					
1982/83:7	Översyn av JO-ämbetet m. m.	11			
1982/83:8	Ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter (prop. 1982/83:19)	41	V	52	52
Finansutskottets betänkande					
1982/83:11	Avveckling av vissa statliga fonder (prop. 1981/82:213)	9			
Socialförsäkringsutskottets betänkande					
1982/83:8	Försäkringskassornas roll vid rehabilitering	34	V	43	43
Socialutskottets betänkanden					
1982/83:6	Hälsoskyddslag, m. m. (prop. 1981/82:219)	42	V	42	
1982/83:7	Dödsbegreppet m. m. (skr. 1982/83:31 delvis)				
Utbildningsutskottets betänkande		24			66
1982/83:3	Vård i livets slutskede, m. m. (skr. 1982/83:31 delvis)				
Kulturutskottets betänkande					
1982/83:9	Carl Larssons målning Midvinterblot	3			
Trafikutskottets betänkanden					
1982/83:2	Ändring i körkortslagen m. m. (prop. 1982/83:13)	13	V	40	
1982/83:3	Godkännande av överenskommelse mellan staten och Broströms Rederi AB (prop. 1982/83:32)	26	V	26	42
Jordbruksutskottets betänkande					
1982/83:4	Ändring i naturvårdslagen (prop. 1981/82:220)	72	V	72	72
Näringsutskottets betänkande					
1982/83:7	Lotterilag (prop. 1981/82:170)				
Skatteutskottets betänkande		40	V	40	40
1982/83:6	Lotteribeskattningen (prop. 1981/82:170)				
Arbetsmarknadsutskottets betänkande					
1982/83:3	Ändringar i utlänningslagen m. m.	60	V	60	60

Ex. 3 Kammarens sammanträde den 2 december 1982

		Debatt-tid (min.)	Vot. (V)	Tid mellan två omröstningar: För närvarande (min.)	Tid mellan två omröstningar: Samtidig votering (min.)
Utrikesutskottets betänkanden					
1982/83:5	Kampuchea	22	V	22	
1982/83:6	Erkännande av PLO, m. m.	21	V	21	
1982/83:7	Den alliansfria rörelsen	6	V	6	
1982/83:9	Cypernfrågan	9	V	9	58
Socialutskottets betänkanden					
1982/83:5	Abortlagstiftningen	46	V	46	
1982/83:8	Åtgärder mot tobaksbruket	24			
1982/83:9	Vissa frågor om äldreomsorger m. m.	16	V	40	86
Utbildningsutskottets betänkande					
1982/83:4	Läroplanen för grundskolan m. m.	60	(ärendet ej avslutat)		